

Dostojevskega se čitajo dandanes s posebnim zanimanjem, ker se dotika ruski človek ž njimi s še nerazrešenimi problemi svoje duše, z vprašanji, ki jih je morebiti zbudil, ne pa rešil Tolstoj. »Zločin in kazen«, »Idiot«, »Besi«, »Bratje Karamazovi« . . . v teh brezumnih, nerednih romanih je pojasnjeno rusko življenje v vsej svoji globini. Demonška misel Razkolnikova, da bi postal drugi Napoleon, kateremu je vse dovoljeno, življenje ženske duše, razbite v borbi divjih strasti, v obrazu Nastasje Filipovne v romanu »Idiot«, sam ta idiot, knez Myškin s svojimi ekstazami, dalje ideja človekoboga v »Besih« in »Bratih Karamazovih« — tukaj je pred nami ves notranji proces sedanjosti. Tukaj je Dostojevskij prehitel in tudi premagal Nietzscheja. Tukaj tudi vidimo v vsej njegovi moči demonski element človeka. In nad vsemi temi romani govori v ognjenih jezikih nekaka pro-roška modrost, ki vidi nevidne reči, ki te nekam kliče in vleče. Kdor le površno pozna Rusijo, ta ve, da sedaj gospoduje v njej trezni in normalni duh Tolstega, da zvezda Dostojevskega še ni vzšla na horizontu množice, vendar ni nikakega dvoma, da nenavadna luč te apokaliptiške zvezde že vznemirja in že očaruje vse rahlodušne ljudi na Ruskem.

(Dalje prihodnjič.)



Na poljane sneg naletava . . .

Na poljane, na tihe poljane
 sneg trudno z nebá naletava,
 nad poljanami, temnimi gozdi
 smrt s težkimi krili zdaj plava.

Na poljanah šepečejo rože:
 me bi rade še, rade cvetele,
 me še čutimo v sebi življenje,
 me bi rade živele, živele!

In umirajo, plačejo . . . v sanje
 dih ledeni jih kruti uspava . . .
 Na poljane, na tihe poljane
 sneg trudno z nebá naletava . . .

Soški.

